

MATERIALELE CONFERINȚEI

științifice cu participare internațională

„FARMACIA ETICĂ: ISTORIE, REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE”

dedicată memoriei **Vasile Procopișin** –

Patriarhul farmaciei Moldave, doctor habilitat în
științe farmaceutice, profesor universitar și

Nadejda Ciobanu, doctor în științe farmaceutice,
conferențiar universitar

Chișinău 19-21 aprilie 2018

CONFERINȚA

organiată de
Catedra de farmacie socială „Vasile Procopișin”

sub patronatul
**Universității de Stat de Medicină și Farmacie
”Nicolae Testemițanu”**

Facultății de Farmacie

cu suportul
Asociației Farmaciștilor din Republica Moldova

"Farmacia etică: istorie, realități și perspective", conferință științifică cu participare internațională (2018 ; Chișinău). Conferința științifică cu participare internațională "Farmacia etică: istorie, realități și perspective" : dedicată memoriei Vasile Procopișin - Patriarhul farmaciei Moldave, doctor habilitat în științe farmaceutice, profesor universitar și Nadejda Ciobanu, doctor în științe farmaceutice, conferențiar universitar,

Chișinău 19-21 aprilie 2018. - [Chișinău] : S. n., 2018 (Tipogr. "Imprint Star"). - 267 p. : fig., tab.

Antetit.: Univ. de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu", Fac. de Farmacie, Catedra de Farmacie Soc. "Vasile Procopișin". - Texte : lb. rom., engl. - Rez.: lb. rom., engl. - Referințe bibliogr. la sfârșitul art. - 100 ex.

ISBN 978-9975-3159-5-1.

615:378.661(478-25)(082)=135.1=111

F 23

**ISTORIA FARMACIEI – PILON AL NEMURIRII CONSOLIDAT
ȘI DEZVOLTAT DE CONFERENȚIARUL NADEJDA CIOBANU****Mihail BRUMĂREL, Vladimir SAFTA, Stela ADAUJI*, LILIANA DOGOTARI,
Svetlana ȘCETININ, Elena CHIȚAN***Catedra de farmacie socială "Vasile Procopișin", Universitatea de Stat de
Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Republica Moldova*

Autor corespondent*: stela.adauji@usmf.md

***„Există frunze care nu cad oricât de puternic ar fi
vântul; există clipe, oameni și fapte care nu se
uită, chiar dacă uitarea este o lege a firii...”***
(Anonim)

E greu de spus ce este viața... Să te naști, să trăiești, să te regăsești, să făurești, să naști, să te dăruiești, să ... și apoi să pleci atât de repede, încât cei din jur să nu înțeleagă când s-a întâmplat acest lucru.

La 7 august 1947 în satul Sângerei-Vechi, raionul Sângerei (fostul Lazovsc), într-o familie de țărani, Mihail și Parascovia Hadârcă s-a născut **Nadejda Ciobanu**. A crescut într-o familie mare și frumoasă, plină de dragoste, bunătate, înțelepciune și inteligență. În anul 1965 a absolvit cu succes școala medie nr. 1 din satul natal. În perioada 1965-1970 este studentă la Facultatea de Farmacie a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău. După absolvire a activat ca farmacist-analist în farmacia raională Nr.33 din localitatea Sângerei.

În noiembrie 1972 devine cadru universitar la Catedra de Farmacie, unde parcurge ierarhia didactică de la laborant superior până la conferențiar universitar.

În anul 1990 a susținut în cadrul Institutului de Medicină din orașul Lvov, Ucraina, teza de doctor în științe farmaceutice. În același an, 1990, obține prin concurs funcția de lector superior, iar din octombrie 1991 – conferențiar al catedrei. Pe parcursul activității ține concomitent cursurile: „Merceologie medicală și farmaceutică”, „Organizarea și economia farmaceutică”, „Management farmaceutic”, „Istoria farmaciei”.

A ost coautor a 4 manuale pentru studenții Facultății de Farmacie, a 3 culegeri de acte normative. A publicat peste 120 lucrări științifice și peste 50 metodico-didactice, a fost conducător a peste 50 lucrări de diplomă.

Mai mulți ani la rând a coordonat practica didactică și de producere a studenților în cadrul facultății de Farmacie.

Din 2007 și până a trecut în neființă a fost Președinte al Comisiei de Atestare a laboranților-farmacisti în cadrul Ministerului Sănătății din Republica Moldova. Cu responsabilitate a dus evidența activității Comisiei științifico-metodice de profil „Farmacie” a MS RM în calitate de secretar.

A fost președinte al Comisiei de Stat la examenele de absolvire în cadrul Colegiului de Medicină și Farmacie din Chișinău.

Viața este cel mai frumos dar! Anume așa a perceput-o Nadejda Ciobanu – o adevărată doamnă, fiică, mamă, bunică, OM, profesor, colegă, prietenă – toate aceste fiind mult mai de preț, căci datorită acestora a obținut titlurile și decorațiile, pentru rezultate excepționale în muncă și contribuții substanțiale în domeniul științei a fost decorată cu ordinul „Gloria muncii”.

Viața este un destin prescris! Anume așa a primit cel mai frumos dar Nadejda Ciobanu – s-a dăruit, s-a consumat pentru bunăstarea altora, a participat în dezvoltarea asistenței farmaceutice la diverse nivele, însă un rol aparte l-a avut în restabilirea aspectelor istorice.

Construcția temeliei relațiilor de colaborare a farmaciei științifice și practice dintre Nistru și Prut cu Societatea Română de Istoria Farmaciei (SRIF), a fost inițiată de către regretații Dr. farmacist Președinte SRIF, Constantin Iugulescu și profesorul, academician Vasile Procopișin. Relațiile de colaborare și prietenie în domeniul istoriei farmaciei, s-au reluat după mai multe decenii, (practic au început) din Septembrie 1989, cu prilejul Congresului Național de Farmacie. La acest congres a participat ca invitat, Decanul Facultății de Farmacie din Chișinău, profesorul universitar Vasile Procopișin. Ca mai apoi, cu o vizită de recunoștință Constantin Iugulescu vine în Chișinău pentru a participa la cea de a 35 aniversare a înființării Facultății de Farmacie a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Astfel încât, Doctorul farmacist, secretar perpetuu al Societății de Istoria Farmaciei din România, Constantin Iugulescu ne-a dat nouă, Facultății de Farmacie din Chișinău, primul imbold spre activitatea de cercetare în domeniul Istoriei Farmaciei autohtone, dar și ne-a promovat pe noi, basarabeni, atât în cadrul Societății Române de Istoria Farmaciei, cât și la nivel internațional, fiind fondată așa numita Societate de Istoria Farmaciei dintre Nistru și Prut. Precum menționa în cadrul unei prezentări al SRIF, regretata Dna doctor conferențiar, Nadejda Ciobanu: “... și există, în viziunea noastră, acel triumphi magnific, format din trei personalități marcante ale științei și practicii farmaceutice din întreg spațiul românesc: Marțian Cotrău – Vasile Procopișin – Constantin Iugulescu, care ne-a consolidat facultățile de Farmacie din Iași, Chișinău, București în jurul unei pasiuni aparte: pasiunea pentru trecutul, prezentul și viitorul profesiei de farmacist...” (figura 1).

Profesorul Marțian Cotrău, distins dascăl al Facultății de Farmacie de la Universitatea de Medicină și Farmacie „Gr. T. Popa”, un recunoscut toxicolog și cercetător de excepție a fost cel, care a făcut prima încercare de a face un „pod de flori” între facultățile similare din Iași și Chișinău. La cimentarea acestei temelii, a *podului de flori cu file istorice*, dar și la construcția edificiului și-a adus Marele aport Nadejda Ciobanu, și mulți alții de care ne amintim astăzi cu toții și care își au locul lor de veci în istoria farmaciei neamului românesc.

Figura 1. Triunghiul magnific al științei și practicii farmaceutice din întreg spațiul românesc

Cercetările în domeniul Istoriei Farmaciei din Republica Moldova au fost inițiate de către doamna Nadejda Ciobanu. În cadrul SRIF au fost publicate o serie de lucrări, care au pus în evidență dezvoltarea asistenței farmaceutice pe teritoriul Basarabiei, a Moldovei pre-belice și post-belice:

- ✓ **„Pagini de istorie a farmaciilor din orașul Chișinău** (sfârșitul secolului XIX – începutul secolului XX)” ... în lucrare fiind analizate date din dosarele Arhivei Naționale a Republicii Moldova, cu privire la apariția și activitatea instituțiilor medicale și a farmaciilor din orașul Chișinău la sfârșitul sec. XIX – începutul sec. XX. *A XII-a Reuniune Națională de Istoria Farmaciei, Iași, 29.09 – 01.10.2005.*
- ✓ **„Jumătate de secol de învățământ farmaceutic mediu în Republica Moldova”** ... lucrarea prezentând istoricul înființării și evoluției primei instituții de învățământ medical și farmaceutic mediu din Chișinău, date cu privire la statistica absolvenților, inclusiv și celor care și-au continuat studiile în cadrul instituțiilor de învățământ superior. *A XIV Reuniune Națională de Istoria Farmaciei, Pitești – Câmpullung Muscel, 28 – 30.09.2007.*
- ✓ **„Aspecte din activitatea farmaciștilor basarabeni la începutul secolului al XX-lea”** ... în lucrare sunt elucidate numele și aportul farmaciștilor din acea perioadă în asigurarea asistenței cu medicamente a populației orașelor Chișinău, Bălți, Tiraspol, Orhei. *A XIV Reuniune Națională de Istoria Farmaciei, Pitești – Câmpullung Muscel, 28 – 30.09.2007.*
- ✓ **„Sânziene – de la mit la realitate”** ... în lucrare sunt redată tradițiile și obiceiurile, utilizarea în medicina populară și cercetările contemporane a plantei Sânzienele Galbene în întreg arealul românesc. *Al III-lea Colocviu*

Internațional de Istoria Farmaciei, Târgu – Mureș, Sibiu, Biertan, Sighișoara, 26 – 28.09.2008.

22

- ✓ **„Relații de colaborare științifică în activitatea Academician Profesor Doctor Farmacist Vasile Procopișin (1934-2008) cu privire la dezvoltarea științelor și sistemului farmaceutic în Republica Moldova”** ... în lucrare fiind prezentate informații despre fapte și evenimente și merite, în centrul cărora a fost personalitatea Acad. Prof. Dr. Farm. Vasile Procopișin... *“Am avut norocul să învățăm de la Domnia sa arta de a fi Om, știința de a fi Cercetător, măiestria de a fi Pedagog și Farmacist”*. Al III-lea Colocviu Internațional de Istoria Farmaciei, Târgu – Mureș, Sibiu, Biertan, Sighișoara, 26 – 28.09.2008.
- ✓ **„Laureați ai Premiului Nobel: Contribuții în evoluția medicamentului”** ...lucrarea prezintă un studiu al istoricului și apariției Premiului Nobel, fiind evidențiate lucrările în domeniul medicinei, cercetările în domeniul medicamentului. *Reuniune Națională Aniversară Societatea Română de Istoria Farmaciei – 20 de ani, București, 26.09 – 28.05.2011.*
- ✓ **„SRIF – impact asupra mișcării, instruirii și gândirii istorico-farmaceutice în Moldova dintre Nistru și Prut”** ... în lucrare fiind relatate date cu privire la instituirea SRIF, 1 iunie 1991, corespondența dintre Dl doctor Farmacist Constantin Iugulescu și Dl Acad. Prof. Dr. Farm. Vasile Procopișin, primii membri SRIF din cadrul facultății de Farmacie Chișinău – Vasile Procopișin, Vladimir Safta și Nadejda Ciobanu. *Reuniune Națională Aniversară Societatea Română de Istoria Farmaciei – 20 de ani, București, 26.09 – 28.05.2011.*
- ✓ **„Din istoricul evoluției compensării medicamentelor în Basarabia”** ... lucrarea include modalitățile de asigurare cu medicamente a populației pe teritoriul Basarabiei în evoluție, fiind studiate reglementări, documente juridice ce au determinat prezența unor mecanisme incipiente de ajustare a accesibilității medicamentelor pentru diferite categorii de populație în Zemstve. *A XXII Reuniune Națională de Istoria Farmaciei, Iași, 04 – 06.04.2013.*
- ✓ **„Repere conceptuale privind dreptul farmaceutic”** ... în lucrare se prezintă abordarea teoretică a conceptului de drept farmaceutic: conținutul, principiile, sistemul de drept farmaceutic, raportul, izvoarele, și cadrul farmaceutic. *A XXII Reuniune Națională de Istoria Farmaciei, Iași, 04 – 06.04.2013.*
- ✓ **„Am avut marele noroc...”** ...lucrarea prezentând unele amintiri, cât și studiul corespondenței Profesorului Doctor Docent Marțian Cotrău cu Academicianul Vasile Procopișin. *A XXII Reuniune Națională de Istoria Farmaciei, Iași, 04 – 06.04.2013 (figura 2).*

Figura 2. În cadrul ultimei sale Reuniuni SRIF, Nadejda Ciobanu, aprilie 2013.

Datorită dragostei pentru istoria profesiei, Dna Nadejda Ciobanu, a inițiat în cadrul Catedrei de farmacie socială „Vasile Procopișin” o tradiție a Conferințelor anuale de Istoria Farmaciei, petrecute cu studenții anului II de la facultate (figura 3).

Figura 3. Ultima conferință petrecută de Dna Nadejda Ciobanu, în cinstea patriarhului farmaciei autohtone Vasile Procopișin: “Cât mai arde flacăra recunoștinței vom fi veșnic nemuritori”, mai 2013.

Datorită Dnei Nadejda Ciobanu, noi, colectivul Catedrei de farmacie socială „Vasile Procopișin”, avem și utilizăm și astăzi roadele activității sale în cadrul cursului de Istoria farmaciei inclus în planul de studii pentru studenții anului II și al Managementului farmaceutic inclus în curriculum de studii pentru studenții anului IV a facultății din Chișinău. Pe parcursul lucrărilor de Istoria farmaciei, se acordă o deosebită atenție revalorificării patrimoniului național de savanți, care au adus un aport considerabil în domeniul farmaciei și medicinei pe teritoriul Republicii Moldova.

Despre Nadejda Mihailovna poți vorbi la infinit. A fost un adevărat Om. Frumoasă la suflet și chip, mereu emanând căldură și lumină. Îndrăgostită în viață, în ceea ce face și în cei care o înconjurau. Romantică și visătoare, înzestrată din plin cu înțelepciune, inteligență și cu bunătate sufletească. Ea a fost ca un soare, ce încălzea necondiționat pe toți care erau în preajma ei. Un soare care trecea prin suflet și scotea la iveală tot ce avem noi mai frumos. Un soare care ne dădea nădejde și curaj, ne umplea sufletele cu căldură și dragoste, inspirație și credință...

Pentru sute și mii de farmaciști numele Nadejda Ciobanu se asociază cu așa calități cum ar fi: onestitate, profesionalism, omenie, cumsecădenie, respect, ascensiune, perseverență, perfecțiune, etc... acest șir ar putea continua la nesfârșit .

Înzestrată de la natură cu valori morale, intelectuale și fizice deosebite, Nadejda Ciobanu a fost, o prezență demnă de a fi un model pentru toți, un om rar, prin calitățile sale umane și profesionale,

A iubit nespun profesia de farmacist, pe care a cultivat-o într-un mod deosebit multor generații de farmaciști precum și copiilor săi.

Ea făcea parte din pleiada de dascăli și farmaciști, pentru care jurământul lui Hipocrat era ceva sacru și a transmis această forță de puritate și discipolilor săi. A fost mereu implicată, dedicată, era un lider înnăscut care-și cunoștea menirea, și care a slujit cauzei sale nobile până la sfârșit. Era atât de gingașă, plină de tandrețe și înțelepciune, sinceră și adevărată, cu o inimă mare, care-i cuprindea pe toți!

Așa a fost dna Nadejda: pedagog înnăscut, profesor desăvârșit, coleg mereu atent și cu idei inovatoare, dar cel mai important – un om de omenie și cu o simplitate înălțătoare, Omul, care a dus flacăra cunoștințelor, bucuria noilor descoperiri și istoria fărîtorilor.

Nădejdea, Nadejda, Nadiușa, Nadea, Nadejda Mihailovna, D-na Nadejda, D-na Ciobanu, D-na profesoară, mămică, bunică... așa o numeam noi, cei care au avut marele noroc, să fie alături de Steaua Dumnezeiască, care s-a stins, dar care continuă să ne lumineze, să ne umple sufletele cu lumină, dragoste, bunătate, speranță...